

Parametarska estimacija gustine raspodele verovatnoće

- Uvod
- Maksimalna izglednost
 - Osnovni pojmovi
 - Primeri
- Kvalitet procene - pristrasnost i varijansa
- Bayesova estimacija

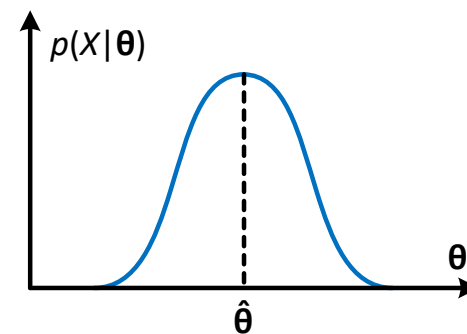
Uvod

- Prethodna predavanja su se bavila klasifikacijom (određivanjem regiona odlučivanja) uz pretpostavku da je gustina raspodele verovatnoće poznata
 - Bayesova teorija odlučivanja je formalno definisala problem
 - Kvadratni klasifikatori su rešenje za slučaj klasa sa normalnom raspodelom
- Najčešće ne poznajemo pravu gustinu raspodele verovatnoće već se ona mora proceniti na osnovu eksperimentalnih podataka
 - Parametarska estimacija
 - Neparametarska estimacija
- **Parametarska estimacija** gustine raspodele verovatnoće
 - Pretpostavlja se određeni oblik raspodele (npr. normalna raspodela), pa se problem svodi na određivanje parametara
 - Estimacija na osnovu maksimalne izglednosti
 - Bayesova estimacija
- **Neparametarska estimacija** gustine raspodele verovatnoće
 - Estimacija gustine verovatnoće pomoću kernela
 - Metoda najbližeg suseda

Maksimalna izglednost i Bayesova estimacija

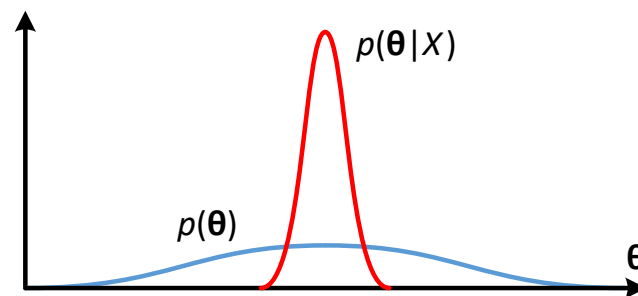
- Maksimalna izglednost (*maximum likelihood* – ML)
 - Prepostavka je da su parametri *fiksni*, ali nepoznati
 - ML usvaja vrednosti parametara koje se najbolje „slažu“ sa skupom uzoraka X nepoznate raspodele

$$\hat{\theta} = \underset{\theta}{\operatorname{argmax}} p(X|\theta)$$

- Bayesova estimacija
 - Prepostavka je da su parametri *slučajne promenljive* sa poznatom apriornom raspodelom
 - Estimira se aposteriorna raspodela $p(\theta|X)$ (raspodela parametara θ ako je dat skup uzoraka X nepoznate raspodele)
 - Gustina raspodele verovatnoće u tački \mathbf{x} dobija se zatim integracijom po celom prostoru parametara:

$$p(\mathbf{x}|X) = \int p(\mathbf{x}|\theta)p(\theta|X)d\theta$$

Maksimalna izglednost

- Neka se estimira gustina raspodele verovatnoće $p(\mathbf{x})$ koja zavisi od određenog broja parametara $\boldsymbol{\theta} = [\vartheta_1 \ \vartheta_2 \ \dots \ \vartheta_p]^\top$
 - Za 1-D Gaussovu raspodelu $\vartheta_1 = \mu$, $\vartheta_2 = \sigma^2$ i $p(x) = \mathcal{N}(\mu, \sigma^2)$
 - Notacija $p(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta})$ naglašava eksplicitnu zavisnost raspodele od parametara $\boldsymbol{\theta}$
 - Pri estimaciji $\boldsymbol{\theta}$ za više klasa pretpostavka je da su parametri različitih klasa međusobno nezavisni
- Neka se parametri $\boldsymbol{\theta}$ ocenjuju na osnovu skupa od N međusobno nezavisnih uzoraka $X = \{\mathbf{x}^{(1)}, \mathbf{x}^{(2)}, \dots, \mathbf{x}^{(N)}\}$ izvučenih iz raspodele $p(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta})$ na slučajan način:

$$p(X|\boldsymbol{\theta}) = \prod_{i=1}^N p(\mathbf{x}^{(i)}|\boldsymbol{\theta})$$

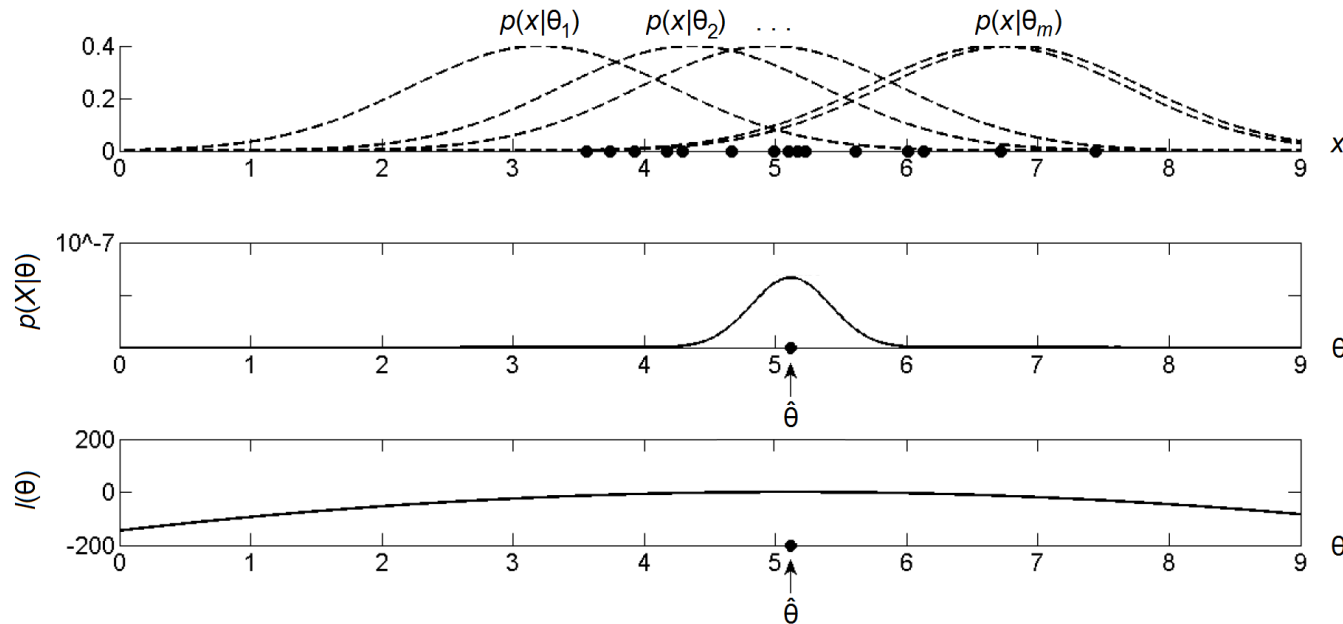
- ML estimacija parametara $\boldsymbol{\theta}$ je ona vrednost koja maksimizuje izglednost $p(X|\boldsymbol{\theta})$

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = \underset{\boldsymbol{\theta}}{\operatorname{argmax}} p(X|\boldsymbol{\theta})$$

- Ovo odgovara intuitivno utemeljenoj ideji da se za vektor parametara $\boldsymbol{\theta}$ bira ona vrednost koja se najbolje slaže sa uzorcima dobijenim slučajnim izvlačenjem iz nepoznate raspodele

Maksimalna izglednost

- Isti uzorci za različite pretpostavljene vrednosti θ različito su izgledni:

- Iz praktičnih razloga često se umesto same izglednosti maksimizuje njen logaritam $l(\theta) = \ln p(X|\theta)$, čime se smisao maksimizacije ne menja:

$$\begin{aligned}\hat{\theta} &= \arg\max_{\theta} p(X|\theta) = \arg\max_{\theta} \ln p(X|\theta) \\ &= \arg\max_{\theta} \ln \prod_{i=1}^N p(\mathbf{x}^{(i)}|\theta) = \arg\max_{\theta} \sum_{i=1}^N \ln p(\mathbf{x}^{(i)}|\theta)\end{aligned}$$

Maksimalna izglednost

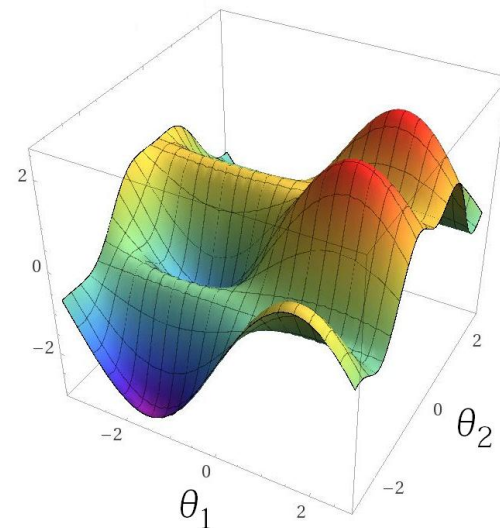
- Ako je $p(X|\boldsymbol{\theta})$ diferencijabilna, $\hat{\boldsymbol{\theta}}$ se može naći pomoću diferencijalnog računa, izjednačavanjem izvoda $l(\boldsymbol{\theta}) = \ln p(X|\boldsymbol{\theta})$ po svakoj komponenti $\boldsymbol{\theta}$ sa 0
 - Na ovaj način dobija se lokalni minimum, lokalni maksimum ili (retko) prevojna tačka $l(\boldsymbol{\theta})$
- *Gradijent* u prostoru parametara definiše se kao:

$$\nabla_{\boldsymbol{\theta}} = \begin{bmatrix} \partial / \partial \vartheta_1 \\ \partial / \partial \vartheta_2 \\ \vdots \\ \partial / \partial \vartheta_p \end{bmatrix}$$

tako da se maksimizacija log-izglednosti $l(\boldsymbol{\theta})$ u opštem slučaju svodi na:

$$\nabla_{\boldsymbol{\theta}} l(\boldsymbol{\theta}) = \sum_{i=1}^N \nabla_{\boldsymbol{\theta}} \ln p(\mathbf{x}^{(i)} | \boldsymbol{\theta}) = \mathbf{0}$$

- Maksimum funkcije više promenljivih može se naći i kroz iterativnu proceduru ekvivalentnu metodi gradijentnog silaska (samo treba ići *u pravcu* gradijenta)

Primer: 1-D Gaussova raspodela, nepoznato μ

- Za 1-D Gaussovu raspodelu sa nepoznatom srednjom vrednošću μ i poznatom varijansom σ^2 , potrebno je odrediti optimalnu ML procenu μ na osnovu skupa uzoraka $X = \{x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}\}$
- Za jedan uzorak $x^{(i)}$ važi:

$$p(x^{(i)} | \mu) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}\sigma} e^{-\frac{(x^{(i)} - \mu)^2}{2\sigma^2}}$$

$$\ln p(x^{(i)} | \mu) = -\frac{1}{2} \ln(2\pi\sigma^2) - \frac{1}{2\sigma^2} (x^{(i)} - \mu)^2$$

pa se ML procena na čitavom skupu od N uzoraka dobija na osnovu:

$$l(\mu) = \sum_{i=1}^N \ln p(x^{(i)} | \mu) = -\frac{N}{2} \ln(2\pi\sigma^2) - \frac{1}{2\sigma^2} \sum_{i=1}^N (x^{(i)} - \mu)^2$$

$$\frac{dl(\mu)}{d\mu} = \frac{d}{d\mu} \sum_{i=1}^N \ln p(x^{(i)} | \mu) = \frac{1}{\sigma^2} \sum_{i=1}^N (x^{(i)} - \mu) = 0$$

odakle se dobija:

$$\hat{\mu} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x^{(i)}$$

Primer: 1-D Gaussova raspodela, nepoznato μ i σ^2

- Za 1-D Gaussovu raspodelu sa nepoznatom srednjom vrednošću μ i poznatom varijansom σ^2 , potrebno je odrediti optimalnu ML procenu μ na osnovu skupa uzoraka $X = \{x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}\}$
 - Elementi vektora parametara θ su $\vartheta_1 = \mu$ i $\vartheta_2 = \sigma^2$
- Za jedan uzorak $x^{(i)}$ važi:

$$p(x^{(i)} | \theta) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}\sigma} e^{-\frac{(x^{(i)} - \mu)^2}{2\sigma^2}} = \frac{1}{\sqrt{2\pi}\sqrt{\vartheta_2}} e^{-\frac{(x^{(i)} - \vartheta_1)^2}{2\vartheta_2}}$$
$$\ln p(x^{(i)} | \theta) = -\frac{1}{2} \ln(2\pi\vartheta_2) - \frac{(x^{(i)} - \vartheta_1)^2}{2\vartheta_2}$$

pa se ML procena na čitavom skupu od N uzoraka dobija na sledeći način:

$$l(\theta) = \sum_{i=1}^N \ln p(x^{(i)} | \theta) = -\frac{N}{2} \ln(2\pi\vartheta_2) - \frac{1}{2\vartheta_2} \sum_{i=1}^N (x^{(i)} - \vartheta_1)^2$$
$$\nabla_{\theta} l(\theta) = 0 \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \frac{\partial l(\theta)}{\partial \vartheta_1} = \sum_{i=1}^N \frac{1}{\vartheta_2} (x^{(i)} - \vartheta_1) = 0 \\ \frac{\partial l(\theta)}{\partial \vartheta_2} = -\frac{N}{2\vartheta_2} + \sum_{i=1}^N \frac{(x^{(i)} - \vartheta_1)^2}{2\vartheta_2^2} = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \hat{\mu} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x^{(i)} \\ \hat{\sigma}^2 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x^{(i)} - \hat{\mu})^2 \end{array} \right.$$

Primer: Gaussova raspodela, nepoznato μ

- Za d -dimenzionu Gaussovu raspodelu sa nepoznatom srednjom vrednošću μ i poznatom kovarijansnom matricom Σ , potrebno je odrediti optimalnu ML procenu μ na osnovu skupa uzoraka $X = \{\mathbf{x}^{(1)}, \mathbf{x}^{(2)}, \dots, \mathbf{x}^{(N)}\}$
- Za jedan uzorak $\mathbf{x}^{(i)}$ važi:

$$p(\mathbf{x}^{(i)} | \mu) = \frac{1}{(2\pi)^{d/2} |\Sigma|^{1/2}} e^{-\frac{1}{2}(\mathbf{x}^{(i)} - \mu)^\top \Sigma^{-1} (\mathbf{x}^{(i)} - \mu)}$$

$$\ln p(\mathbf{x}^{(i)} | \mu) = -\frac{1}{2} \ln[(2\pi)^d |\Sigma|] - \frac{1}{2} (\mathbf{x}^{(i)} - \mu)^\top \Sigma^{-1} (\mathbf{x}^{(i)} - \mu)$$

pa se ML procena na čitavom skupu od N uzoraka dobija na osnovu:

$$l(\mu) = \sum_{i=1}^N \ln p(\mathbf{x}^{(i)} | \mu) = -\frac{N}{2} \ln[(2\pi)^d |\Sigma|] - \frac{1}{2} \sum_{i=1}^N (\mathbf{x}^{(i)} - \mu)^\top \Sigma^{-1} (\mathbf{x}^{(i)} - \mu)$$

$$\nabla_{\theta} l(\mu) = \nabla_{\theta} \sum_{i=1}^N \ln p(\mathbf{x}^{(i)} | \mu) = \sum_{i=1}^N \Sigma^{-1} (\mathbf{x}^{(i)} - \mu) = 0$$

odakle, nakon množenja obe strane sa Σ :

$$\hat{\mu} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \mathbf{x}^{(i)}$$

- Procena na osnovu *uzoračke srednje vrednosti* u osnovi je procena na osnovu maksimizacije izglednosti

Diferenciranje matrica i vektora

$$\alpha = \mathbf{y}^\top \mathbf{A} \mathbf{x} \Rightarrow \frac{d\alpha}{d\mathbf{x}} = \mathbf{y}^\top \mathbf{A}$$

$$\alpha = \mathbf{x}^\top \mathbf{A} \mathbf{x} \Rightarrow \frac{d\alpha}{d\mathbf{x}} = \mathbf{x}^\top (\mathbf{A} + \mathbf{A}^\top)$$

Za simetrične matrice:

$$\alpha = \mathbf{x}^\top \mathbf{A} \mathbf{x} \Rightarrow \frac{d\alpha}{d\mathbf{x}} = 2\mathbf{x}^\top \mathbf{A}$$

(sve pod pretpostavkom da su \mathbf{A} i \mathbf{y} nezavisni od \mathbf{x})

Primer: Gaussova raspodela, nepoznato μ i Σ

- Za d -dimenzionu Gaussovu raspodelu sa nepoznatom srednjom vrednošću μ i nepoznatom kovarijansnom matricom Σ , potrebno je odrediti optimalnu ML procenu μ i Σ na osnovu skupa uzoraka $X = \{\mathbf{x}^{(1)}, \mathbf{x}^{(2)}, \dots, \mathbf{x}^{(N)}\}$
 - Elementi vektora parametara θ su elementi vektora μ i matrice Σ

$$\nabla_{\theta} l(\theta) = \sum_{i=1}^N \nabla_{\theta} \ln p(\mathbf{x}^{(i)} | \theta) = \mathbf{0} \Rightarrow \begin{cases} \hat{\mu} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \mathbf{x}^{(i)} \\ \hat{\Sigma} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (\mathbf{x}^{(i)} - \hat{\mu})(\mathbf{x}^{(i)} - \hat{\mu})^T \end{cases}$$

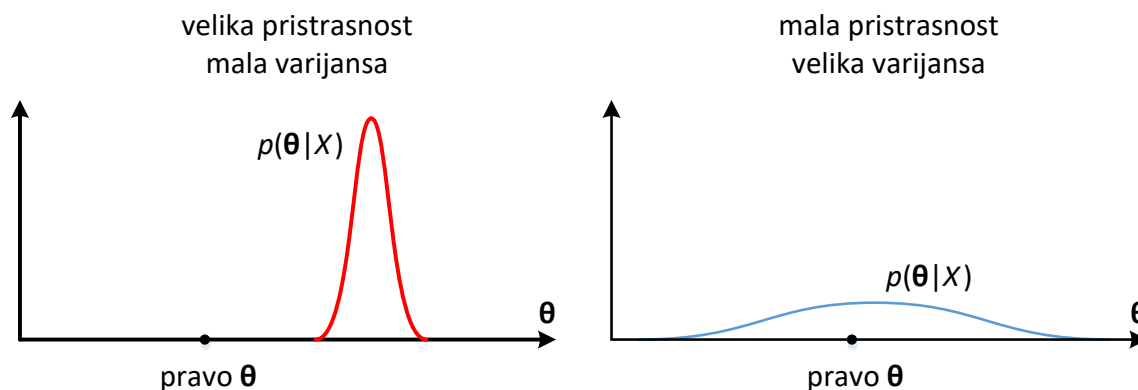
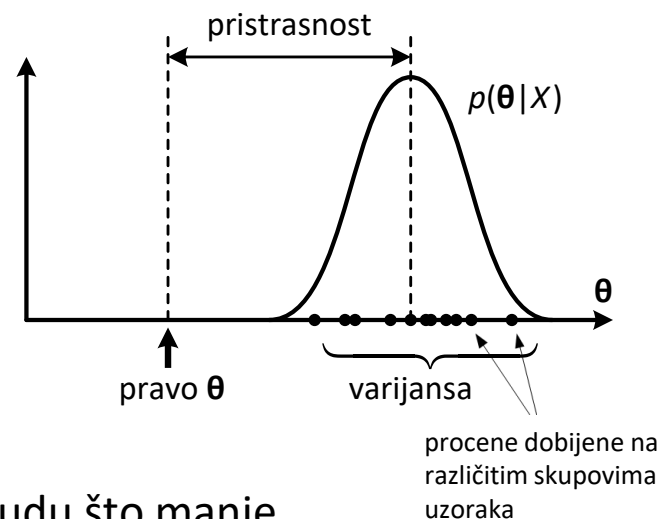
- Procena srednje vrednosti je ponovo uzoračka srednja vrednost, a procena kovarijansne matrice je aritmetička sredina matrica oblika $(\mathbf{x}^{(i)} - \hat{\mu})(\mathbf{x}^{(i)} - \hat{\mu})^T$
 - Ovo je logično jer je prava kovarijansna matrica očekivana vrednost $(\mathbf{x} - \hat{\mu})(\mathbf{x} - \hat{\mu})^T$

Pristrasnost i varijansa procene

- Postavlja se pitanje kako definisati kvalitet neke procene
 - *Pristrasnost (necentriranost)* procene govori o tome koliko procena u proseku odstupa od tačne vrednosti na različitim skupovima uzoraka

$$\text{bias}(\hat{\vartheta}) = E(\hat{\vartheta}) - \vartheta$$

- *Varijansa* procene govori o tome koliko se procena menja na različitim skupovima uzoraka
- U praksi treba postići da pristrasnost i varijansa budu što manje
 - Obično je nemoguće ispuniti oba uslova i obično se jedna od te dve veličine minimizuje na račun druge

Pristrasnost i varijansa procene

- Postavlja se pitanje kako definisati kvalitet neke procene

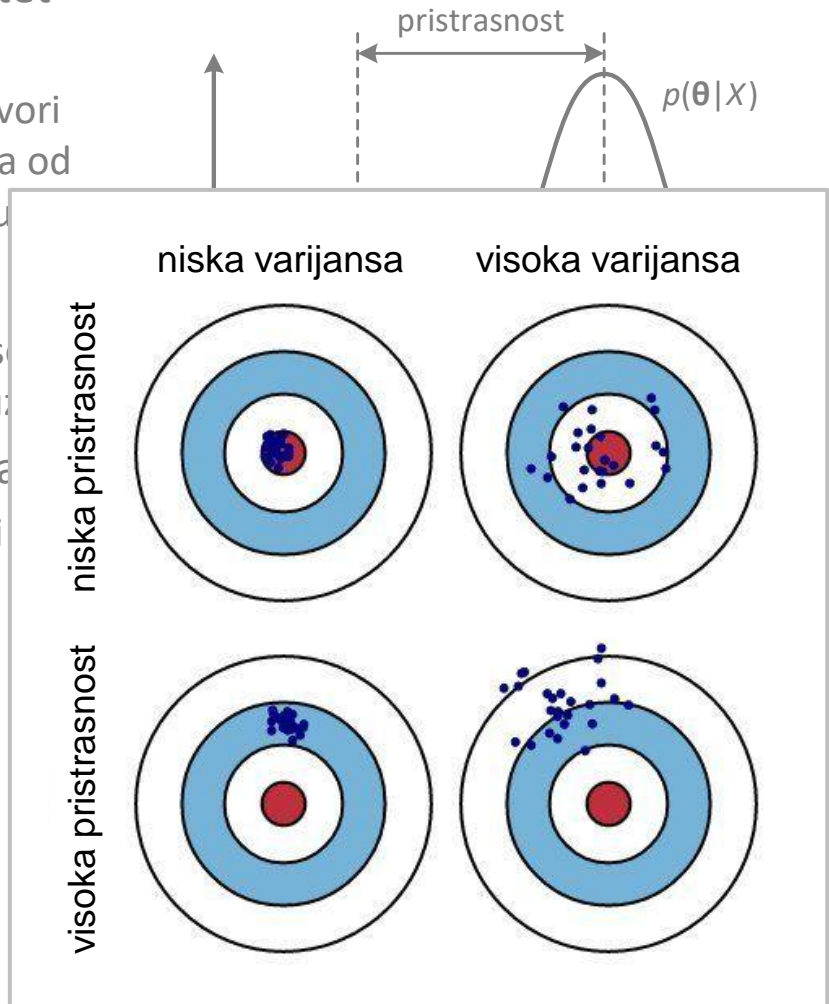
- *Pristrasnost (necentriranost)* procene govori o tome koliko procena u proseku odstupa od tačne vrednosti na različitim skupovima u

$$\text{bias}(\hat{\vartheta}) = E(\hat{\vartheta}) - \vartheta$$

- *Varijansa* procene govori o tome koliko se procena menja na različitim skupovima u

- U praksi treba postići da pristrasnost i va

- Obično je nemoguće ispuniti oba uslova i na račun druge

Kvalitet ML procene μ i σ^2

- ML procena srednje vrednosti μ je centrirana:

$$E\{\hat{\mu}\} = E\left\{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N x^{(i)}\right\} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N E\{x^{(i)}\} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \mu = \mu$$

dok ML procena varijanse σ^2 nije centrirana:

$$E\{\hat{\sigma}^2\} = E\left\{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N (x^{(i)} - \hat{\mu})^2\right\} = E\left\{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \left(x^{(i)} - \frac{1}{N} \sum_{j=1}^N x^{(j)}\right)^2\right\} = \frac{N-1}{N} \sigma^2 \neq \sigma^2$$

iako jeste asimptotski centrirana, pošto dobijeni izraz teži σ^2 kada $N \rightarrow \infty$

- Problem je u tome što ML estimacija varijanse koristi ML estimaciju srednje vrednosti umesto prave srednje vrednosti, i taj problem dolazi do izražaja za relativno malo N
- Postoji i centrirana procena varijanse (kao i kovarijanske matrice)

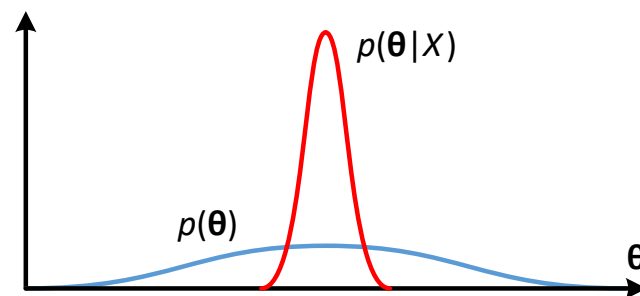
$$\hat{\sigma}^2 = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (x^{(i)} - \hat{\mu})^2$$

$$\hat{\Sigma} = \frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (\mathbf{x}^{(i)} - \hat{\boldsymbol{\mu}})(\mathbf{x}^{(i)} - \hat{\boldsymbol{\mu}})^T$$

- Nijedna od navedenih procena ne može se smatrati *ispravnom* ili *pogrešnom*, bolje pitanje je da li vodi do dobrih rezultata klasifikatora

Bayesova estimacija

- Pretpostavka je da su parametri nepoznate raspodele θ *slučajne promenljive* sa poznatom apriornom raspodelom
 - Ova raspodela je po pravilu veoma široka, jer je apriorno znanje o θ najčešće skromno
- Na osnovu raspoloživog uzorka X nepoznate raspodele estimira se posteriorna raspodela $p(\theta|X)$
 - Ova raspodela je po pravilu znatno oštija jer očekujemo da uzorci smanje neodređenost θ
- Pri tome ne treba izgubiti iz vida da je krajnji cilj da se izračuna $p(\mathbf{x})$, ili tačnije $p(\mathbf{x}|X)$, što je gustina raspodele *ako su poznate vrednosti uzoraka*

Bayesova estimacija

- Tražena raspodela $p(\mathbf{x}|X)$ može se dobiti marginalizacijom $p(\mathbf{x}, \boldsymbol{\theta}|X)$ po $\boldsymbol{\theta}$

$$\begin{aligned} p(\mathbf{x}|X) &= \int p(\mathbf{x}, \boldsymbol{\theta}|X) d\boldsymbol{\theta} \\ &= \int p(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}, X) p(\boldsymbol{\theta}|X) d\boldsymbol{\theta} \quad (\text{na osnovu definicije uslovne verovatnoće}) \\ &= \int p(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) p(\boldsymbol{\theta}|X) d\boldsymbol{\theta} \quad (\text{pošto } X \text{ postaje irelevantno ako je poznato } \boldsymbol{\theta}) \end{aligned}$$

- Jedina nepoznata veličina ovde je $p(\boldsymbol{\theta}|X)$, a ona se može dobiti na osnovu Bayesove teoreme:

$$p(\boldsymbol{\theta}|X) = \frac{p(X|\boldsymbol{\theta})p(\boldsymbol{\theta})}{p(X)} = \frac{p(X|\boldsymbol{\theta})p(\boldsymbol{\theta})}{\int p(X|\boldsymbol{\theta})p(\boldsymbol{\theta})d\boldsymbol{\theta}}$$

gde je $p(\boldsymbol{\theta})$ apriorna gustina raspodele verovatnoće za $\boldsymbol{\theta}$

- $p(X|\boldsymbol{\theta})$ može da se izračuna uz pretpostavku da su uzorci međusobno nezavisni

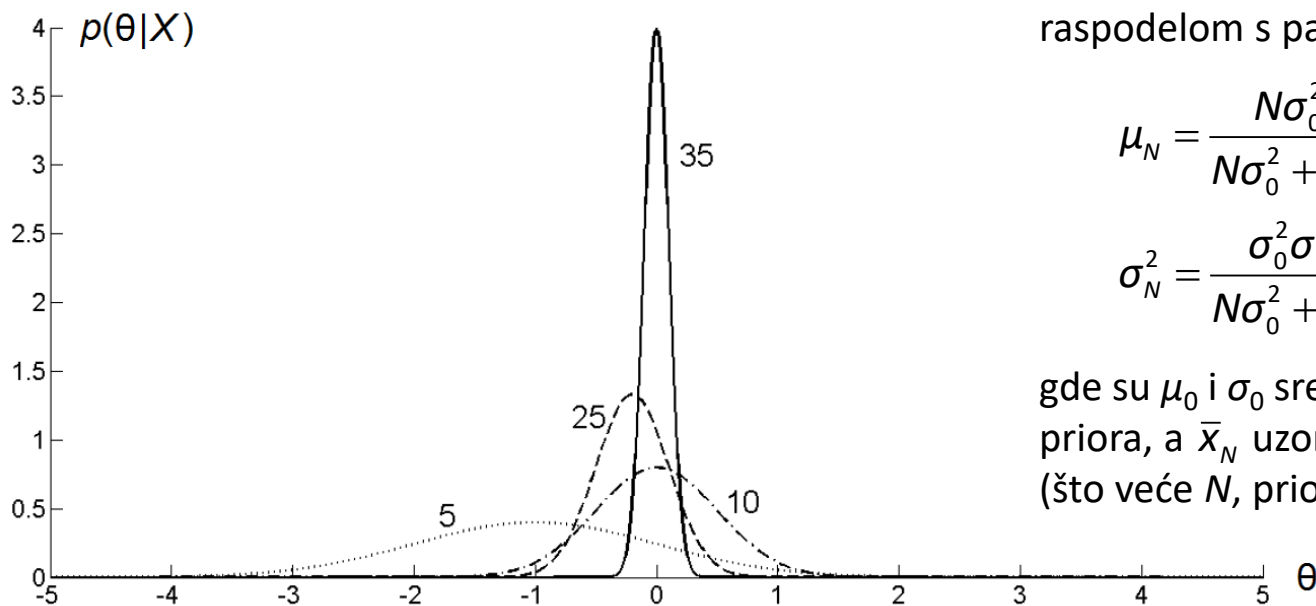
$$p(X|\boldsymbol{\theta}) = p(x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(N)}|\boldsymbol{\theta}) = \prod_{i=1}^N p(x^{(i)}|\boldsymbol{\theta})$$

Veza između ML i Bayesove procene

- Bayesov pristup zahteva računanje višedimenzionalnih integrala, što je po pravilu složenije od primene diferencijalnog računa i gradijentne pretrage koju zahteva ML pristup
- U graničnoj situaciji ova dva pristupa gotovo uvek daju isti rezultat što se tiče procenjene $p(\mathbf{x})$
- Razlike se javljaju kada je skup uzoraka relativno mali
 - Bayesova estimacija koristi potpunu estimaciju $p(\boldsymbol{\theta} | X)$, pa koristi više informacija iz skupa za obuku nego ML estimacija
 - Bayesova estimacija više odgovara načinu na koji ljudi uče, i ima intuitivnu interpretaciju kroz tzv. *inkrementalno učenje*, koje se obavlja s pristizanjem novih uzoraka
 - Počev od $p(\boldsymbol{\theta})$, rekurzivno se ocenjuju raspodele $p(\boldsymbol{\theta} | \mathbf{x}^{(1)})$, $p(\boldsymbol{\theta} | \mathbf{x}^{(1)}, \mathbf{x}^{(2)})$, $p(\boldsymbol{\theta} | \mathbf{x}^{(1)}, \mathbf{x}^{(2)}, \mathbf{x}^{(3)})$...

Bayesova procena i inkrementalno učenje

- Kako novi uzorci pristižu, procena parametra je sve preciznija
 - Prikazani primer odnosi se na procenu nepoznate srednje vrednosti μ 1-D Gaussove raspodele poznate varijanse σ na osnovu skupa uzoraka (pri čemu je i za parametar $\vartheta = \mu$ pretpostavljeno da podleže 1-D Gaussovoj raspodeli)

Po pristizanju N -tog uzorka procena parametra μ definisana je Gaussovom raspodelom s parametrima:

$$\mu_N = \frac{N\sigma_0^2}{N\sigma_0^2 + \sigma^2} \bar{x}_N + \frac{\sigma^2}{N\sigma_0^2 + \sigma^2} \mu_0$$

$$\sigma_N^2 = \frac{\sigma_0^2 \sigma^2}{N\sigma_0^2 + \sigma^2}$$

gde su μ_0 i σ_0 srednja vrednost i varijansa priora, a \bar{x}_N uzoračka srednja vrednost (što veće N , prior sve manje utiče)